

MAKTABGACHA TA'LIMDA O'YIN METODIKASINING AHAMIYATI

N. O. Saidova

FarDU, p.f.f.d. (PhD), kata o'qituvchi

ARTICLE INFO.

Kalit so'zlar: O'yin metodikasi, matematik tushunchalar, tabiiy o'rganish faoliyati, ijodiy fikrlashini rivojlantirish, bilim olish jarayoniga faol jalb etish, mantiqiy tafakkur, kuzatuvchanlik ko'nikmalari, qiziqishni oshirish, ta'lim-tarbiya samaradorligi.

Annotatsiya

Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida matematik mashg'ulotlarni tashkil etishda o'yin metodikasining ahamiyati haqida, hamda o'yinlar maktabgacha ta'limda bolalar uchun eng tabiiy va samarali o'quv faoliyati ekanligi haqida qisqacha yoritib berilgan.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2024 LWAB.

Maktabgacha ta'lim tizimi bolalarning dastlabki bilim va ko'nikmalarini shakllantiradigan muhim bosqich hisoblanadi. Ushbu davrda bolalarning aqliy rivojlanishi va mantiqiy tafakkurini o'stirish uchun matematik o'yinlardan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. Matematik tushunchalarni o'yinga asoslangan holda o'rgatish nafaqat bolalarning qiziqishini oshiradi, balki ularning bilim olish jarayonini ham osonlashtiradi. Shuningdek, matematik o'yinlar orqali bolalarda kuzatuvchanlik, tafakkur, muammolarni hal qilish ko'nikmalari shakllanadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarga matematikadan ta'lim berish va u yerdagi o'quv-tarbiya jarayonini takomillashtirishning maqsadlaridan biri — bolalarda matematik tushunchalarni rivojlantirishdir. Bolalarda matematik tasavvurlarni rivojlantirishda pedagogika, falsafa, mantiq, psixologiya va boshqa bir qator fundamental fanlarda o'rganiladigan xususiyatlar va qonuniyatlarni bilish kerak. Bolalardagi matematik bilim hayotdan ajralmagan holda dunyoni chuqurroq, to'laroq o'rganishga imkon yaratadi. Bunda bolalarda matematik tushunchalardan oldin mavjud bo'lgan g'oya katta ahamiyatga egadir. Har bir yangilikdan oldin g'oya paydo bo'ladi, keyin shu yangilik ham kelib chiqqan natijalarni isbotlash uchun umumiy uslubni anglashga va shu natijani umumiy ifodalashga harakat qiladi.

O'yinlar maktabgacha ta'limda bolalar uchun eng tabiiy va samarali o'quv faoliyati hisoblanadi. O'yin metodikasi bolalarning aqliy rivojlanishini, ijodiy fikrlashini, va bilim olish jarayoniga faol jalb etilishini ta'minlaydi. Matematik o'yinlar ayniqsa, bolalarga matematik tushunchalarni o'rgatishda va rivojlantirishda keng qo'llaniladi.

O'yin metodikasining ahamiyati

- 1. Tabiiy o'rganish jarayoni:** O'yinlar bolalarning tabiiy o'rganish faoliyatini rag'batlantiradi. Vygotsky (1978) ta'kidlaganidek, o'yin bolalarning rivojlanishining muhim vositasi hisoblanadi. Vygotsky o'yin orqali bolalar o'rganishga faollik va qiziqishni rivojlantiradi, bu o'rganishni osonlashtiradi. Misol uchun, "Raqamlar bog'i" o'yini bolalarga raqamlarni tanitishda samarali bo'lishi mumkin. Bu o'yinda bolalar raqamlar bilan bog'liq bo'lgan turli shakllarni qidirishadi, bu esa ularning matematik tushunchalarni o'zlashtirishlarini osonlashtiradi.
- 2. Ijodiy fikrlashni rivojlantirish:** Matematik o'yinlar bolalarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Brus (2011) tadqiqotida matematik o'yinlarning ijodiy fikrlash va muammolarni hal qilishdagi rolini o'rganadi. Misol uchun, "Shakllarni yig'ish" o'yini bolalarga geometrik shakllarni birlashtirish orqali yangi shakllar yaratishga imkon beradi. Bu ijodiy tafakkur va muammoni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.
- 3. Bilim olishga jalb qilish:** Matematik o'yinlar bolalarni bilim olish jarayoniga faol jalb etadi. S. Boiko (2020) tadqiqotida matematik o'yinlarning bolalarning o'quv faoliyatini faollashtirishi va qiziqishini oshirishi ko'rsatilgan. Masalan, "Shaklni tanlash" o'yini bolalarga geometrik shakllarni tanib olish va ularni tasniflashni o'rgatadi, bu esa matematik bilimlarni o'zlashtirishni samarali qiladi.
- 4. Mantiqiy tafakkur va kuzatuvchanlikni rivojlantirish:** Matematik o'yinlar bolalarning mantiqiy tafakkur va kuzatuvchanlik ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ginsburg (2006) matematik o'yinlarning maktabgacha ta'limdagi o'rnini va samaradorligini o'rganadi. Misol uchun, "Raqamlarni tartiblash" o'yini bolalarga sonlarni o'zaro taqqoslash va to'g'ri tartibda joylashtirishni o'rgatadi, bu esa mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi.
- 5. Qiziqishni oshirish:** Matematik o'yinlar bolalarda o'rganishga bo'lgan qiziqishni oshiradi. S. Kuznetsova (2015) ta'lim jarayonida o'yin metodikalarining qiziqarli bo'lishi va motivatsiyani oshirishdagi rolini ta'kidlaydi. Misol uchun, "Sakrab o'ynash" o'yini bolalarga matematik masalalarni yechishda qiziqarli va interaktiv muhit yaratadi, bu esa ularning o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi.
- 6. Ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirish:** Matematik o'yinlardan foydalanish ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshiradi. Clements va Sarama (2009) matematik o'yinlarning ta'limdagi rolini va ularning bolalarning matematik ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyatini ko'rsatadi. Misol uchun, "Shakllar va ranglar" o'yini bolalar uchun ranglarni va shakllarni tanitishda

samarali bo'lishi mumkin. Bu o'yinlar bolalarning matematik bilimlarni o'zlashtirishiga yordam beradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun matematik o'yinlar ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi. O'yinlar bolalar matematik tushunchalarni o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning kognitiv qobiliyatlarini rivojlantiradi. O'yin metodikasi, bolalar uchun matematik bilimlarni o'rgatishda samarali vosita bo'lib, tarbiyaviy va didaktik vazifalarni bajarishda muhim ahamiyatga ega. Matematik o'yinlarning pedagogik ahamiyati va samaradorligi ta'lim jarayonida yangi imkoniyatlarni ochib beradi va bolalar uchun matematik bilimlarni o'rganishni yanada qiziqarli qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Yangi O'zbekiston ma'muriy islohotlarini amalga oshirish choratadbirlari to'g'risida» PF-269-sonli 2022-yil 21-dekabrda qarori.
2. O'zbekiston Respublikasining «Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida»gi qonuni, 2020-yil 7-maydagi PQ-4708-son «Matematika sohasidagi ta'lim sifatini oshirish va ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi qarori.
3. Saidova N. O., Ahmadjonova D. M. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi bolalarida matematik tasavvurlarni rivojlantirish usul va vositalari //scholar. – 2024. – T. 2. – №. 3. – C. 61-66.
4. Saidova N. O. Maktabgacha ta'lim muassasasining har xil yosh guruhlarida elementar matematik tasavvurlarni rivojlantirishga oid ishlarni tashkil qilish //Academic research in educational sciences. – 2021. – T. 2. – №. 11. – C. 1612-1614.
5. Saidova N. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhlarida bolalarning matematik tasavvurlarini rivojlantirishning hozirgi holati //Farg'ona davlat universiteti. – 2024. – №. 1. – C. 4-4.
6. Saidova N. O., Axmedova T. S. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda elementar matematik tasavvurlarni rivojlantirishda tangram usulidan foydalanish //Молодые ученые. – 2023. – T. 1. – №. 18. – C. 28-30.
7. Ahmadjonova D. M., Saidova N. O. Maktabgacha ta'lim yoshidagi nuqsonli bolalarda matematika mashg'ulotlarini o'tkazish yo'llari. – 2024.
8. Saidova N. O., Ahmadjonova D. M. WAYS OF CONDUCTING MATHEMATICS LESSONS IN PRESCHOOL CHILDREN WITH DEFECTS //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 1. – C. 707-712.
9. Saidova N. Бошланғич синф ўқитувчисининг ахборот–коммуникатив компетентлигини ривожланиш компонентлар //Science and innovation. – 2022. – T. 1. – №. B6. – C. 865-868.
10. Saidova N. Different approaches to determine the essence of professional competences of future teachers //Science and innovation. – 2023. – T. 2. – №. B2. – C. 503-506.
11. Saidova N. O., Akhmedova T. S. Use Of Didactic Games In The Process Of Forming Elementary Mathematical Ideas //American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769). – 2023. –T. 1. – №. 9. – C. 431-434.